

Vem klarar sig utan vatten?

Vem klarar sig utan vatten? Jag läste i SvD i höstas kommentaren att vi måste få alla människor att förstå att vatten inte är en mänsklig rättighet. Om inte vatten är en mänsklig rättighet, vad kvalar då in som mänskliga rättigheter? Kan man verkligen försvara att vissa människor har mer rätt till vatten än andra och fortfarande stå upp för att det ska finnas okränkbara värden för mänskligt liv.

Evo Morales, president och indianledare från Bolivia, är kritisk till privatiseringen av vatten och flera med honom. Han är en av artikelskrivarna i den nyutkomna rapporten "Ursprungsfolk och vatten" utgiven av UNESCO. I mars 2006 hölls det fjärde Världsförbundet om vatten i Mexiko. Då presenterades den nyutkomna rapporten om ursprungsfolkens förhållande till vattenproblematiken i världen, vilket var en summering av de senaste två Vattenforumen som hölls i Haag, Nederländerna, respektive Kyoto i Japan.

Trots alla stora ord om hur viktigt det är att lösa vattenbristen i världen och anordnandet av stora påkostade forum där världens maktelit diskuterat problematiken och handlingsplaner kunde man ändå inte enas om att vatten är en mänsklig rättighet. I Mexiko deklarerades att vatten är en livsnödvändighet för mänskligt liv, men det är i ett appendix som endast skrivs under av tre länder, Venezuela, Kuba och Bolivia, som det framgår att vatten är en mänsklig rättighet för alla.

Det finns visserligen en inbyggd svårighet i strävan att överbygga vattenbristen för världens fattiga och samtidigt främja ursprungsfolkens rätt till vatten. Det startas stora hydroelektriska projekt för att ordna vatten- och elförsörjning till städer-

nas fattiga befolkning, men då kommer ursprungsfolk ofta i kläm eftersom de bebor marginaliserade områden där floderna återtraktades resurser. Deras land kan till och med betraktas som obebott.

Många olika ursprungsfolk har själva börjat agera på den globala arenan och det har hållits parallella vattenforum där ursprungsfolken deklarerat sin syn på vatten och hur man bör agera inför framtiden. Deklarationen som ursprungsfolken skrev på i Kyoto återges här i tidningen.

I have come here to talk to anyone that will listen to me. The human beings on this planet need to know, and take care of, our precious sacred resource: the water. It is one of the basic elements needed for all life to exist.

Ojibwe elder Josephine Mandamin, Canada, vid det parallella Fjärde Vatten Forumet i Mexiko 2006

Sedan Rio 1992 har ursprungsfolkens roll i miljöarbetet alltmer uppmärksamats. Men det är en seg process, som trots internationell medvetenhet ofta inte leder till praktisk tillämpning. I rapporten "Ursprungsfolk och vatten" noteras att inte mycket hänt sedan vattenforumet i Haag. Flera spännande initiativ har ändå tagits sedan Kyoto. 2003 startades ett program kallat "Indigenous Water Initiativ" som drivs av "Center for Respect of Life and Environment" (CRLE). Det syftar till att öka samarbetet mellan ursprungsfolk och mellan olika organisationer och myndigheter när det gäller tillgången på vatten.

Vattnets livgivande krafter kan beskrivas på många olika sätt. I det här numret av

Fjärde Världen försöker vi belysa vattnet både som en fysisk realitet och människors föreställningar om detta.

Det finns positiva initiativ som vi vill lyfta fram; exempel på där ursprungsfolken fått en möjlighet att förändra en pågående katastrof till att ge ny kraft och nytt liv. Dit räknas artiklarna om Sarita River projektet i Kanada och Havsnomaderna i Thailand. Artikeln om Creeindianerna belyser också den svåra konflikten inom dessa samhällen. Vad får det för konsekvenser när några vill sälja sina floder medan andra vill annorlunda? En central konflikt i frågan om vatten är som jag nämnt ovan att vattnet alltmer privatiseras och blir till en handelsvara. Där har ursprungsfolken svårt att få sin röst hörd. Vi har hämtat exempel från bland annat Tibet, Bolivia, Chile och Indien.

Om vi vill förändra något måste vi kämpa. Jag tror på att vi både behöver se de svåra problemen för att veta vad det handlar om och vad som står på spel, men också de goda exemplen för att hålla vårt hopp vid liv och ge oss ny kraft att kämpa vidare. Vi kan inte ställa oss utanför i en så angelägen sak som rätten till vatten. Utan vatten kan ingen människa klara sig, det är vi alla överens om.

Jag vill till sist också meddela den tragiska nyheten att vår tidigare chefredaktör Marita Tunbjer avlidit i cancer under hösten. Hon blev chefredaktör för tidningen 1999 och fortsatte ända till i våras. Hon har gjort ett fantastiskt arbete för Fjärde Världen och vi ska göra vårt bästa för att ta vid där hon slutade. Övergången har inneburit en del komplikationer som vi ber om ursäkt för. För att klara tidsmarginalerna har vi beslutat att detta år producera två dubbelnummer istället för ett dubbelnummer och två enkelnummer. Vi räknar med att till nästa år återgå till vår ordinarie utgivningsplan.

Anna Klint
Chefredaktör för Fjärde Världen

